AVRUPA PSİKİYATRİ BİRLİĞİ

Etik Kuralları

Avrupa Psikiyatri Birliği Etik Konular Komitesi tarafından hazırlanmıştır

EPA Genel Kurulu tarafından 11 Nisan 2021 tarihinde kabul edilmiştir

Komite Başkanı:

Danuta Wasserman

Kurallar üzerine çalışan Komite üyeleri:

Bailey, Sue; Bruun, Henriette; Courtet, Philippe;
van der Gaag, Rutger; Galderisi, Silvana; Musalek, Michael;
Pöllmaecher, Thomas; Tyano, Sam;
Schouler-Ocak, Meryam; Vavrusova, Livia; Wise, Jan

Çeviri:

Dr. Ayşegül Aksakal

Türkçe çeviriye son şeklinin verilmesinde tartışmalarıyla değerli katkılarından dolayı TPD İnsan Hakları ve Etik Çalışma Birimi üyelerinden Dr. Ayşegül Aksakal, Dr. Anıl Kalyoncu, Dr. Ayşe Ceren Kaypak, Dr. Mustafa Sercan, Dr. Işıl Vahip, Dr. Simavi Vahip ve Dr. Ayşegül Yay'ın yer aldığı TPD Etik Belgeler Çeviri Grubuna teşekkür ederiz…

Temel Değerler

Psikiyatristler, tıp mesleğinin ve özel olarak da psikiyatrinin ve zihin sağlığı ile çalışmanın sorumluluklarını ve etik gerekliliklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

Psikiyatristler, özerkliğe saygı, yararlı olma, zarar vermeme ve adil olma etik ilkelerini dikkate almalıdırlar. Etik psikiyatri uygulaması; bir birey olarak hasta için, onun kültürel değerlerini ve inançlarını da kapsayan farkındalık, duyarlılık ve eşduyum gerektirir.

Psikiyatristler, kendi ülkelerinin kaynakları elverdiği ölçüde; herkes için, kapsayıcı sağlık hizmetini ve zihinsel hastalığı olan kişiler için, adil ve uygun korunma, bakım, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerini savunmakla yükümlüdürler.

Psikiyatristler, toplumun zihinsel sağlık ve iyiliğinin geliştirilmesinin yanı sıra, ruhsal hastalıklarla bağlantılı damgalama ve ayrımcılığın azaltılması için de farklı düzeylerde çalışmalıdırlar.

Psikiyatristler; yaş, ırk, etnik köken, uyruk, din, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, sosyal konum, suç geçmişi, engellilik, hastalık ve politik bağlılıklar temelinde ayrımcılık yapamazlar. Benzer şekilde, bu temellerde ayrımcılık yapanlara yardım etmek de etik değildir; psikiyatristler ayrımcı eylemleri asla onaylamamalı ve bu eylemlere asla katılmamalıdırlar.

Psikiyatristler; hastalar, hasta yakınları ve çalışanlarla ilişkilerinde her zaman saygılı olmak zorundadırlar. Psikiyatristler hastalarının karar verici vekilleri gibi davranamazlar; hastalarının kararlarına her zaman saygılı olmalı ve kendi iradelerini ifade etmeleri konusunda hastalarının haklarını güvence altına almalıdırlar. Psikiyatristler hastaları tanı ve tedavi süreçleri hakkında bilgilendirmeli, özerkliklerini desteklemeli ve her zaman bilgilendirilmiş onamlarını almalıdırlar. Psikiyatristler karar alma süreçlerini güçlendirmek için; hastaların, ailelerin ve diğer meslek mensuplarının eğitimini desteklemelidirler.

Psikiyatrist, psikiyatrist-hasta ilişkisini kendi çıkarı için kullanamaz. Psikiyatristlerin bir hasta ile tedavi süresince herhangi bir cinsel ilişkide bulunmaları kabul edilmez.

Psikiyatristlerin sorumlulukları

Psikiyatristlerin şu sorumlulukları vardır:

-Sürekli eğitim yoluyla bilgi ve uygulamalarının güncel olmasını sağlamak;

-Hastaları için kendi ülkelerindeki ulaşılabilir en iyi tedavilerden haberdar olmak;

-Tedavi ilişkilerinde sınırları korumak;

-Kendi sağlıklarını ve zihinsel iyiliklerini korumak ve gerektiğinde yardım istemek.

Kişiselleştirilmiş bakım sağlamak

Psikiyatristler hastaları için kanıta dayalı tedaviler önermeli ve bunun toplumsal alandan gelen taleplerle aynı yönde olmayabileceği nadir durumlarda bile, erişilebilir en iyi ve en uygun tedaviyi güvence altına almak için çaba harcamalıdırlar. Psikiyatristler hastalarla iletişimde var olan kaynaklar ölçüsünde; hastanın durumuna uygun güvenlik, ilgi ve zamanı sağlamaya ek olarak, dil ve kültür engellerini aşıp hastalarını anlayabilmelidirler.

Özerkliğe ve onura saygı

Hastalardan bakım, tedavi, rehabilitasyon ve araştırma için bilgilendirilmiş onam alınmış olması gereklidir. Psikiyatrist, tam olarak bilgilenmiş olmasını güvence altına almak için hastaya tedavi seçenekleri, yararları ve sakıncaları ile ilgili her bilgiyi sağlamalıdır. Araştırma söz konusu olduğunda elde edilen bilgilerin kullanımı açıklanmak zorundadır.

Bir tedaviye karar verirken hastanın iradesi ve tercihi dikkate alınmalıdır. Psikiyatristlerin, bir hastanın kendi kaderini tayin etme yetisini mümkün olan en iyi şekilde kullanmasını sağlamaları gerekir. Psikiyatrist-hasta ilişkisinde güven ve saygıyı en üst düzeyde sağlamak psikiyatristin sorumluluğudur.

Ergin olmayanlarla çalışırken daha fazla özen gösterilmelidir. Ebeveynler veya yasal veliler tedavi süreçlerine katılmalı, kendi ülkelerinin mevzuatına uygun olarak onamları alınmalıdır. Psikiyatristlerin, ergin olmayan kişilerin bilgi gizliliği hakkına ve özerkliğine saygı gösterme sorumluluğu vardır.

Ağır veya engelli hastalar

Eğer bir hasta kendi ruh sağlığı konusunda özgürce karar verme yetisini aşan ölçüde ağır hasta veya engelli ise psikiyatristler; kararda hastanın en üstün yararını güvence altına almak üzere hastanın aile üyelerine, vasilerine, yasal danışmanlarına veya toplumca belirlenmiş herhangi bir başka kişiye danışmalıdır. Psikiyatrist hastanın onam kapasitesinin nasıl değerlendirileceği konusunda bilgili olmalıdır.

Psikiyatrist, hasta ve onu destekleyen kişiler arasındaki ilişkiyi, tedavi sonucu üzerinde olası bir etken olarak değerlendirmelidir.

İstemsiz (zorunlu) bakım ve tedavi

İstemsiz (zorunlu) önlemlerin kullanımı yalnızca diğer tüm seçenekler tüketildiğinde ve yeterli bakımı sağlamak ve hastanın ve/veya diğer kişilerin güvenliğinden emin olmak için başka bir seçenek olmadığında dikkate alınmalıdır.

Psikiyatristler istemsiz (zorunlu) tedaviyi uygularken kendi ülkelerinin mevzuatına uymalı ve bu sürece katılan bütün görevlilerle işbirliği yapmalıdırlar. İstemsiz (zorunlu) bakım ve tedavi yalnızca hasta kendisi ve başkaları için risk olmaya devam ettiği sürece sürdürülmelidir. Hastanın durumu, EPA'da temsil edilen her bir Avrupa ülkesinde geçerli yasalara uygunluğu açısından düzenli olarak gözden geçirilmeli ve tedavi için uzlaşı arayışı ara vermeksizin sürdürülmelidir.

Bilgi gizliliği

Bilgiler, Avrupa Birliği'ndeki Genel Veri İşleme Tüzüğü (GDPR) hukukuna ve diğer Avrupa ülkelerinde buna karşılık gelen mevzuata uygun olarak işlenmelidir. Psikiyatristler, ulusal mevzuata göre sağlık sistemi için gizlilik koşullarında alınmış bilgileri; yasal düzenlemelerde ve anayasada istisna olmadığı sürece yalnızca hastalığın iyileştirilmesi ve zihinsel sağlığın geliştirilmesi için kullanabilirler. Hastalar sağlık sistemine girdiklerinde mümkün olan en kısa sürede gizlilik düzenlemelerinden haberdar edilmelidirler.

Gizli bilgilerin ifşa edilmesi durumunda psikiyatrist ilgili kişiyi bilgilendirmekle yükümlüdür.

Araştırmacı olarak psikiyatristler

Araştırmalarda iyi uygulama, araştırmanın her zaman; yarar sağlamayı, zarar vermemeyi, dürüstlüğü, bilgilendirilmiş onamı ve kişilerin haklarına ve onuruna ve söz konusu ülkedeki ulusal tabipler birliğinin kılavuzlarına saygıyı güvence altına almasını gerektirir. Hastaların ve özel toplulukların (örneğin; cinsiyete, etnik köken ve uyruğa, yapılan işe vb. bağlı durumlarda) istismarından her durumda kaçınılmalıdır. Fiziksel, ruhsal veya ayrımcılığa ve damgalamaya neden olarak zarar verme potansiyeli her projede incelenmeli ve zarardan kaçınılmalıdır.

Araştırmanın, EPA'da temsil edilen ilgili Avrupa ülkesinin kendi yönetimsel bir kurumunun etik onayı altında yürütülmesi gerekir. Hassas bir topluluğun hassas durumdaki bireyleri olmaları nedeniyle, psikiyatrik bakım altındaki hastaların onam verme yeterliliklerinin güçlendirilmesi özel olarak önemsenmeyi gerektirir.

Araştırmacılar sonuçların gizliliğini güvence altına almak zorundadırlar. Bu, verilerin güvenli bir şekilde depolanmasını ve Avrupa'daki Genel Veri Koruma Tüzüğü hukukuna uygun olarak yetkili olmayan kişilerden korunmasını içerir. Kişisel verilerin anonim tutulması, kişilerin tanınamamasının mümkün olan en iyi şekilde güvence altına alınması da ayrıca önemlidir.

Araştırmacılar araştırmanın maddi kaynaklarını ve işbirliklerini her zaman açıklamalıdırlar.

Medyaya sesleniş

Psikiyatristler medyaya seslenirken; tutum ve davranışlarını denetlemeli ve bilgileri, bir meslek olarak psikiyatrinin, psikiyatriyi ilgilendiren konu ve sorunların, psikiyatristlerin ve ruhsal hastalığı olan kişilerin saygınlığını koruyacak şekilde sunmalıdırlar.

Psikiyatristler araştırma bilgi ve bulgularının doğruluğunu sağlamalı, yanlış yorumlardan kaynaklı açıklamalardan sakınmalıdırlar. Ruh sağlığı sorunu olan kişilerin damgalanmasından ve ayrımcılıktan kaçınmaya dikkat edilmelidir.

Psikiyatrist ülkesinin tıbbi gizlilik mevzuatını çiğnememelidir. Psikiyatrist, kendi ülkesinin hakaret ve iftiraya özgü mevzuatına uymalıdır.

Endüstri ile ilişkiler

Psikiyatristlerin, destekleyici/işbirliği ilişkisi içinde oldukları kurumları ve maddi kaynak sağlayıcılarını açıklamaları gerekir. Psikiyatristlerin; destekleyicilerden aldıkları herhangi bir teşviğin, mesleki çalışmalarını ve dolayısıyla hastalarının sağlığını etkilemediğinden emin olmaları önemlidir.

Üçüncü taraf yüklenicilerle ilişkiler

Psikiyatristler, hastanın sağlığının ana odak noktası olmasını ve hastaların mümkün olan en iyi tedaviyi almalarını sağlamalıdırlar. Bu gereklilik bazen, en çok net kârı elde etmeye odaklanmış olan üçüncü taraf yükleniciler ve kurumların çıkarlarına karşıt olabilir. Bu nedenle, psikiyatristlerin; Birleşmiş Milletler'in 46/119 numaralı, "psikiyatristlerin; ruhsal hastalığı olan kişilerin kazanım ve haklarını sınırlayan, tedavi kapsamını daraltan, uygun ilaçlara erişimlerini kısıtlayan, eşit muamele görme haklarını yok sayan ayrımcı uygulamalara karşı çıkmaları gerektiğini" söyleyen '*Ruhsal Hastalığı Olan Kişilerin Korunması İçin İlkeler'* kararına sahip çıkmaları önemlidir.

Özel durumlar

İşkence

Psikiyatristler; herhangi bir zihinsel veya fiziksel işkence sürecine, yetkili makamlar bu tür eylemlere katılmaya zorladığında bile katılmamalıdırlar.

Cinsiyet seçimi

Psikiyatristler, cinsiyet seçimi amaçlı gebeliği sonlandırma kararlarında yer almamalıdırlar.

Yardımlı intihar

Bir hekimin görevi her şeyden önce sağlığın geliştirilmesi, acının azaltılması ve yaşamın korunmasıdır. Hastalarından bazıları ciddi engelli ve bilgilendirilmiş bir karara varma konusunda yetersiz olan psikiyatrist; engellilikleri nedeniyle kendilerini koruyamayacak olan hastalarının ölümüne yol açabilecek eylemlerde özellikle dikkatli olmalıdırlar. Psikiyatrist, hastanın görüşünün ruhsal hastalığı nedeniyle çarpık olabileceğinin farkında olmalıdır. Psikiyatristin görevi hastalığı tedavi etmektir. Psikiyatrist yönünü sadece ülkesindeki mevzuata göre değil; aynı zamanda, meslek kurumlarının standartlarına göre de bulmalıdır. Yardımlı intihara katılmak psikiyatristin görevi değildir.